

Postanowienie z dnia 13 stycznia 1999 r.

II UKN 412/98

Sprawa o umieszczenie w spisie osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych na podstawie ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrehabilitowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 30, poz. 164 ze zm.) jest sprawą o świadczenie w rozumieniu art. 393 pkt 1 KPC.

Przewodniczący: SSN Barbara Wagner, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Maria Tyszel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 1999 r. sprawy z wniosku Kazimierza K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w R. o świadectwa rekompensacyjne, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 22 maja 1998 r. [...]

o d r z u c i ł kasację.

U z a s a d n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w R. zawiadomieniem z dnia 8 października 1997 r. odmówił Kazimierzowi K. umieszczenia w spisie uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych ponieważ w dniu 14 listopada 1991 r. nie przysługiwał mu wzrost lub dodatek z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, który stanowi podstawę prawną nieodpłatnego nabycia tych świadectw.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie, po rozpoznaniu odwołania wnioskodawcy, wyrokiem z dnia 9 stycznia 1998 r. [...] zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że wnioskodawca jest osobą uprawnioną do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych. W uzasadnieniu wyroku Sąd ten uznał, że wnioskodawca, uprawniony do emerytury od dnia 1 czerwca 1991 r. prawomoc-

nym wyrokiem Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Mielcu z dnia 15 listopada 1991 r. oraz zaświadczeniem zakładu pracy z dnia 18 grudnia 1991 r., wydanym w wykonaniu tego wyroku, wykazał, że w okresie od 1 sierpnia 1955 r. do 31 sierpnia 1971 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Wobec tego ustalenia Sąd uznał, że wnioskodawca w dacie przejścia na emeryturę powinien był otrzymać dodatek za pracę w szczególnych warunkach w związku z czym spełnił warunki z art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego nie podwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz. U. Nr 30, poz. 164 ze zm.).

Wyrokiem z dnia 22 maja 1998 r. [...] Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie, uwzględniając apelację organu rentowego, zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie wnioskodawcy. W uzasadnieniu wyroku Sąd dokonał wykładni art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. uznając, że do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych uprawnieni są jedynie ci emeryci i renciści, którzy mieli ustalone prawo do wzrostu lub dodatku z tytułu pracy w szczególnych warunkach i taki wzrost lub dodatek pobierali do dnia 14 listopada 1991 r., tj. do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), a na podstawie jej przepisów utracili ten wzrost (dodatek) i organ rentowy zaprzestał go wypłacać.

W kasacji od tego wyroku zarzucono naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 roku o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent przez przyjęcie, że do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych uprawnieni są jedynie ci emeryci i renciści, którzy do dnia 14 listopada 1991 r. mieli ustalone prawa do wzrostu lub dodatku z tytułu pracy w szczególnych warunkach i taki wzrost lub dodatek pobierali. Wnioski kasacyjne zmierzały do zmiany zaskarżonego wyroku w całości i „utrzymania w mocy” wyroku Sądu Wojewódzkiego w Rzeszowie z dnia 9 stycznia 1998 r. [...] lub uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia.

Rozpoznając kasację Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Kasacja nie jest zwykłym środkiem zaskarżenia lecz środkiem szczególnym o ograniczonej dopuszczalności. Stosownie do art. 393 pkt 1 KPC kasacja nie przysługuje w sprawach o świadczenia, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa od pięciu tysięcy złotych. W pierwszej kolejności, w sporze o umieszczenie - na podstawie art. 3 pkt 2 wyżej powołanej ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompen-sowaniu (...) utraty niektórych wzrostów i dodatków do emerytury i rent - na liście osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych rozstrzygnięcia wymaga zagadnienie, czy przedmiotem zaskarżenia jest świadczenie, czy też ustalenie prawa.

W sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, w orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtował się jednolity pogląd, zgodnie z którym kasacja nie przysługuje wówczas, gdy przedmiotem zaskarżenia jest wysokość świadczenia emerytalno-rentowego do którego prawo zostało przyznane. W wyroku z dnia 8 stycznia 1997 r., II UKN 40/96, wydanym w sprawie, w której przedmiotem sporu i zaskarżenia kasacyjnego była zmiana wysokości podstawy wymiaru i wskaźnika uprzednio przyznanej emerytury Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przedmiotem zaskarżenia nie jest samo prawo do świadczenia emerytalnego ale, ustalona zgodnie z art. 22 KPC, kwota, o którą świadczenie to zostało obniżone. (OSNAPiUS 1997 nr 16, poz. 301, podobnie postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 października 1996 r., II UKN 4/96 - OSNAPiUS 1997 nr 8, poz. 138; z dnia 14 stycznia 19997 r., II UKN 51/96 - OSNAPiUS 1997 nr 17, poz. 329; notka OSNAPiUS 1998 nr 2, poz. 66). Zgodnie z art. 54 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) w związku z § 16 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 w brzmieniu i w zakresie obowiązującym do dnia 14 listopada 1991 r.) pracownik, który nabył prawo do emerytury i wykonywał pracę w szczególnych warunkach - wymienionych w wykazie A stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia - co najmniej przez 15 lat, miał prawo do wzrostu emerytury lub renty o 10% podstawy jej wymiaru. Na mocy art. 21 ust. 4 w związku z art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) zaprzestano wypłacania tego wzrostu natomiast sposób jego zrekompensowania ustanowiła powołana wyżej ustawa z dnia 6 marca

1997 r. wyłącznie poprzez nieodpłatne nabycie przez osoby uprawnione świadectw rekompensacyjnych na zasadach i w trybie określonym w ustawie. Stosownie do jej art. 9 świadectwo rekompensacyjne jest skarbowym papierem wartościowym na okaziciela. Papiery wartościowe znajdujące się w powszechnym obrocie w gospodarce rynkowej opartej na pieniądzu, stanowią pieniądź zastępczy. Operacje pieniężne dokonywane surogatami, a więc pieniądzem zastępczym, prowadzą do wypłat gotówkowych, względnie wymagają istnienia gotówki w obrocie, jako punktu odniesienia (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1995 r., II UZP 40/94, OSNAPiUS 1995 nr 20, poz. 251). Wartość nominalna świadectwa rekompensacyjnego wynosi 1 złoty (art. 9 ust. 2 ustawy), a uprawnionemu przysługują te świadectwa o łącznej wartości nominalnej równej należności ustalonej zgodnie z załącznikiem do ustawy (art. 4). W świetle powyższego uprawniony jest więc pogląd, że wniesione na podstawie art. 18 ust. 3 w związku z art. 19 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. żądanie zamieszczenia w spisie osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia, stosownie do jej art. 3 pkt 2 w związku z art. 4, świadectw rekompensacyjnych, jest w istocie żądaniem przyznania jednorazowego świadczenia pieniężnego. Umieszczenie (odmowa umieszczenia) w spisie ani też wartość przysługujących (dochodzonych) świadectw rekompensacyjnych nie mają wpływu na prawo lub wysokość uprzednio przyznanych świadczeń emerytalno rentowych, dlatego też w sprawie ma zastosowanie art. 393 pkt 1 KPC.

Zgodnie z pkt 2 załącznika do ustawy z dnia 6 marca 1997 r. wysokość należności dla osób, którym przysługiwał w dniu 14 listopada 1991 r. wzrost albo dodatek do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zależy od: wysokości wzrostu (dodatku), wieku uprawnionego w dniu 14 listopada 1991 r. oraz od wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty przed rewaloryzacją. W rozpatrywanej kasacji wartość przedmiotu zaskarżenia określono na kwotę 7.200 zł. Sąd Najwyższy stwierdził, że żadna z pozycji wskazanych w tym załączniku takiej kwoty nie wskazuje. Przedmiotem zaskarżenia jest wzrost emerytury o 10% podstawy jej wymiaru, w dniu 14 listopada 1991 r. wnioskodawca miał 57 lat, podstawa wymiaru jego emerytury przed jej rewaloryzacją nie przekraczała 300 zł (po denominacji) a wartość dochodzonych świadectw udziałowych, zgodnie z powołanym załącznikiem, wynosi 4749 zł. Tak więc wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa od kwoty wskazanej w art. 393 pkt 1 KPC w związku z czym kasacja jest niedopuszczalna.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie powołanych przepisów oraz art. 393⁸ KPC orzekł jak w sentencji postanowienia.

=====